

BIERNE PALENIE POWAŻNYM PROBLEMEM W EUROPIE

13/05/2005

Bierne palenie to poważne zagrożenie dla zdrowia i środowiska. Budzi zaniepokojenie władz Unii Europejskiej i Państw Członkowskich.

Wprowadzenie

Niepalący doświadczają biernego palenia, wdychając dym tytoniowy wydychany przez palaczy. Dym ten jest rezultatem spalania tytoniu i powietrza wydychanego przez palacza: tylko 15 % dymu papierosowego wdycha palacz (strumień główny), reszta (strumień uboczny) rozprasza się w otaczającej atmosferze i może być wdychana przez innych.

Dym tytoniowy zawiera ponad 4.000 substancji chemicznych, z których ponad 50 określa się jako rakotwórcze, a ponad 100 jako toksyczne. Stężenie niektórych z tych substancji jest wyższe w dymie ubocznym niż w tym, które wdycha palacz.

Zagrożenia związane z biernym paleniem

Badanie opublikowane w kwietniu 2004 r. w *British Medical Journal*[1] podkreśla niebezpieczeństwa związane z biernym paleniem. Zdaniem autorów u dorosłych, którzy mieszkają z palaczem umieralność jest wyższa o 15%, nawet jeśli sami nigdy nie palili. W maju tego samego roku Międzynarodowa Agencja Badań nad Rakiem (agenda WHO) zaklasyfikowała bierne palenie do grupy ludzkich czynników rakotwórczych i wykazała, że typowe rodzaje biernego palenia powodują raka płuc u ludzi, którzy nigdy nie palili[2]. Organizacja ta wskazała także, że u ludzi mieszkających z palaczami zagrożenie zawałem serca jest większe aż o 25 % [2]. Dym tytoniowy ma szczególnie negatywny wpływ na dzieci. Zwiększa u nich ryzyko infekcji dróg oddechowych, nawracających chorób ucha, ataków astmy, zespołu wewnątrzmacicznego zahamowania wzrostu, niskiej masy urodzeniowej i śmierci łóżeczkowej (zespół nagłej śmierci niemowląt). Na skutek przebywania w zadymionych pomieszczeniach u niepalących mogą wystąpić objawy, takie jak kaszel, ból głowy, podrażnienie oczu, nudności, problemy z oddychaniem, itp. Oszacowano, że w 2001 r. tylko w 15 krajach Unii Europejskiej 50 do 100.000 zgonów rocznie jest skutkiem biernego palenia. [3]

Wspólnota Europejska prowadzi kompleksową politykę antytytoniową. Więcej informacji i artykułów można znaleźć pod adresami: <http://www.help-eu.com>
http://europa.eu.int/comm/.tobacco_en.htm.

Ramowa konwencja na rzecz ograniczenia palenia tytoniu [Framework Convention on Tobacco Control (FCTC)] to pierwszy światowy traktat dotyczący zdrowia publicznego. Został przyjęty jednogłośnie przez 192 Państwa Członkowskie WHO 21 maja 2003 r. na 56. Światowym Zgromadzeniu Zdrowia. To pierwszy międzynarodowy instrument prawny opracowany w celu obniżenia liczby przypadków śmiertelnych i chorobowych na świecie wskutek używania tytoniu. Traktat ten wszedł w życie 27 lutego 2005 r. i został podpisany przez 25 krajów UE, a ratyfikowany przez 13.

Rozwiązania prawne

W UE problem biernego palenia jest poruszony w dyrektywie i zaleceniu. Dyrektywa 89/654/EWG w sprawie minimalnych wymagań bezpieczeństwa i higieny w miejscu pracy (pierwsza szczegółowa dyrektywa do dyrektywy ramowej 89/391/EWG) stanowi, że w szczególności „w toaletach należy wprowadzić odpowiednie środki, by chronić niepalących przed dyskomfortem spowodowanym dymem tytoniowym”. Ponadto, w 2002 r. Rada przyjęła zalecenie zachęcające Państwa Członkowskie do podjęcia kroków prawnych aby zapewnić odpowiednią ochronę przed biernym paleniem w miejscach pracy, zamkniętych miejscach publicznych i transporcie publicznym.

Rozwiązania prawne i działania zmierzające do ograniczenia szkodliwych skutków biernego palenia różnią się w poszczególnych państwach. Irlandia i Norwegia są obecnie jedynymi krajami, w których wprowadzono całkowity zakaz palenia we wszystkich miejscach pracy, w tym w barach i restauracjach. Taka regulacja ma na celu ochronę pracowników przed narażeniem na dym tytoniowy i tym samym ma chronić ich zdrowie. W Irlandii zakaz ten jest przestrzegany w 94%. W rzeczywistości, jeden palacz na pięciu nie pali już w obecności innych osób. Irlandzcy palacze potwierdzają także, że palą mniej w domu, co oznacza, że przepis uświadomił ludziom szkodliwość biernego palenia. Większość Państw Członkowskich UE opowiadało się za prawem zakazującym palenia tytoniu w miejscach publicznych. Inne państwa, np. Irlandia, Włochy, Malta, Finlandia, Holandia czy Szwecja zakazały palenia w miejscach pracy, ale nie wszystkie objęły tym zakazem hotele i restauracje. Liczne kraje (Francja, Belgia, Polska, Węgry, Estonia i Finlandia) wprowadziły rozwiązania polegające na wydzieleniu części dla palących i niepalących.

Przeszkody we wprowadzeniu w życie przepisów

Kontrole są przeprowadzane rzadko, a sankcje często są niewystarczające i nieskuteczne. Pomysł wprowadzenia odrębnych miejsc dla palących jest trudny w realizacji. Wydzielenie takiego miejsca nie jest rozwiązaniem w pełni skutecznym, gdyż dym z części dla palących może przedostawać się do części dla niepalących. Najlepszym wyjściem wydaje się całkowity zakaz palenia. Jeśli nie jest to jednak możliwe, alternatywą mogą stać się zamknięte pomieszczenia dla palących.

Konkretne działania, którymi można się posłużyć w celu upowszechnienia zakazu palenia

Zanim prawo przeciwko biernemu paleniu zostanie przegłosowane i faktycznie wejdzie w życie, można prowadzić akcje informacyjne poprzez debaty, ankiety i artykuły w prasie (Szwecja, Hiszpania, Francja, Belgia, etc.).

Narzędzia popierania przepisów przeciwko biernemu paleniu

Poza głównymi środkami kontroli Irlandia i Malta opracowały szeroki zakres narzędzi, na przykład:

– linia telefoniczna, gdzie można uzyskać porady pomocne przy rzucaniu palenia, jak również informacje o nowym

prawie ("Quitline") (jej numer jest umieszczony na paczkach papierosów sprzedawanych na Malcie).
– poprzedzająca kampania reklamowa prowadzona w całym kraju.

Pozytywne skutki wynikające z ustawodawstwa dotyczącego niepalenia znalazły odzwierciedlenie w licznych opracowaniach. W 2002 r. British Medical Journal podał, że całkowity zakaz palenia w miejscach pracy skłonił palaczy do ograniczenia wypalanej ilości papierosów o 29 % (5).

Wnioski

Czy potrzebne są regulacje dotyczące biernego palenia (tak jak w Irlandii) na poziomie europejskim?

Byłoby wskazane, by wszystkie rządy poszły za przykładem irlandzkim i zakazały palenia w miejscach publicznych i miejscach pracy. Dzięki takiemu zakazowi chronieni będą nie tylko pracownicy, ale także klienci, którzy są narażeni na szkodliwe czynniki rakotwórcze toksycznego dymu tytoniowego. Koncentrując się na prewencji zgodnie z tym, co wskazano w ostatnich dokumentach (tj. dokumencie dotyczącym nowej strategii zdrowotnej UE na rok 2004) poparcie miejsc publicznych i miejsc pracy, w których obowiązywałby zakaz palenia, byłoby świetną okazją do wprowadzenia przekonujących i efektywnych zmian. Ważną rolę odgrywa współpraca w szerszym zakresie oparta na zasadach promowanych przez Komisję i rządy narodowe w celu przeciwdziałania krokom ze strony lobby tytoniowego, dążącego do zmniejszenia regulacji prawnych związanych z używaniem tytoniu.

Wymiana dobrych praktyk

Większość Państw Członkowskich zainteresowanych zmianą swojego ustawodawstwa korzysta z wzorów wypracowanych w Irlandii, Włoszech, Malcie i Norwegii. Istnieją dowody na to, że całkowity zakaz jest łatwiejszy do wyegzekwowania niż wyłącznie ograniczenie palenia. W Irlandii i Norwegii, odkąd w 2004 r. wprowadzono całkowity zakaz palenia, przestrzeganie przepisów znacznie się poprawiło.

Źródła:

[1] Sarah E Hill, "Mortality among never smokers living with smokers", British Medical Journal, 05.04.2004.

[2] WHO International Agency for Research on Cancer. Monograph on the evaluation of the risk to humans: tobacco smoke and involuntary smoking. Lyon, France 2004; Vol 83. <http://monographs.iarc.fr>

[3] British Medical Association (2002). Towards Smoke-Free Public Places. London, UK, November www.bma.org.uk

[4] Council Recommendation of 2 December 2002 on the prevention of smoking and on initiatives to improve tobacco control (2003/54/EC), Official Journal L 022, 25/01/2003 P. 0031 – 0034

[5] Fichtenberg and Glantz (2002). Effect of smoke-free workplaces on smoking behaviour: Systematic Review, BMJ vol.325, 27 July

Uwagi:

- Niniejsza informacja dla prasy została opracowana na podstawie danych dostarczonych przez członków Europejskiej sieci na rzecz ograniczenia palenia [European Network for Smoking Prevention] (kwiecień 2005 r.).
- Wyrażonych w materiale opinii nie należy w żadnych okolicznościach interpretować jako oficjalnego stanowiska Komisji Europejskiej.

